

[Mose Hansen.]

rustet, om sandheden om landbrugets betydning var gået op for alle og vi alle havde gemt lidt af overfloden fra de gode tider til dem, der nu stunder til. Vi ville også have stået bedre rustet, om vi i stedet for at stirre os blinde på mulighederne i det forjættede land fællesmarkedet havde rustet os og tilrettelagt de hjemlige økonomiske forhold, således at vi kunne leve videre, hvis døren til de forventede goder eventuelt skulle gå helt i baglås og ikke kunne dirkes op.

Vi står nu i den situation, at den indre økonomiske balance er gået tabt og skal rettes op igen. I denne samfundsøkonomiske balance spiller landbrugets forhold og fremtidige produktion og placering den allerstørste rolle. En ekstensivering af dansk landbrug, hvis følger er en mindre eksport og mindre valutaindtjening, vil i første omgang skabe vanskeligheder for landbruget, men det vil ikke fremover blive et isoleret fænomen for landbruget; langt videre kredse vil blive draget med ind i denne tilbagegang, der vil skabe arbejdsløshed med de deraf uheldige følger.

Lønstatistikken fra det økonomiske råds formandskab viser, at vanskeligheden ved at følge med i indkomstudviklingen i de senere år har været et isoleret fænomen for landbruget. Jeg vil dog gerne føje til, at det er min overbevisning, at denne lønstatistik giver et for gunstigt billede af landbrugets indkomstudvikling. Statistikken viser for landbruget en stigning på 27 pct. fra 1955 til 1962 sammenholdt med de øvrige erhvervs og lønmodtageres stigning på omkring 70 pct.

Denne indkomststigning angiver brutto-udbyttet pr. hektar for landbruget, men derfra skal trækkes beløb til afskrivning, forrentning og ejendomsskatter. Det må derfor tages i betragtning, at der i de år, som statistikken omfatter, er foretaget investeringer i landbruget, som har medført stigende udgifter til forrentning og afskrivning under det høje renteniveau, vi lever under.

Jeg mener derfor, at de resultater, som Det landøkonomiske Driftsbureau er kommet til, og som viser, at der i dansk landbrug i regnskabsåret 1961-62 er opnået en total arbejdsfortjeneste pr. dag på fra

27 kr. til højst 32 kr., er et meget bedre sammenligningsgrundlag. Det vil altså sige, at vi her er ved de virkelig lavtlønnede i det danske samfund. Privatøkonomisk har 1961-62 trods udbetaling af forligspengene været et dårligt år. Udregner man nettogældsstiftelsen, vil man se, at landbruget har haft en større gældsstiftelse i 1961-62 sammenholdt med årene 1956-60. Det må give stof til eftertanke, når man konstaterer, at nettogældsstiftelsen i alle brug er steget ganske betydeligt og for visse brugsstørrelser er et helt nødvendigt led i tilvejebringelsen af indtægter for at kunne leve videre. I de sidste år har landbruget som sådant måttet pantsætte sig med fra halvtredje til 3 mill. kr. daglig. Det er en udvikling, som Danmarks største og bedste eksporterhverv ikke kan tåle, og ingen, der ser på samfundets ve og vel, kan finde, at denne udvikling kan fortsætte. Der må findes en langsigtet løsning af landbrugets forhold. Ingen kan være tjent med, at denne udvikling fortsætter.

Jeg ved godt, at man, når man bruger disse tal, sætter dem i forhold til landbrugets kapitalværdi, men vi må huske på, at den kapitalværdi og gældsprocent, man finder, ganske vist ikke er stigende, men tænk jer om, det er jo de samme gamle bygninger og de samme gamle ting, der står derude; det offentlige har kun vurderet dem op for at kunne holde gældsprocenten nede.

Høståret 1961-62 og det indeværende høstår vil blive husket af mange landmænd som de år, da skuffelser og økonomiske vanskeligheder tårnede sig op om landbruget. Mange landmænd har i dag tabt modet, og mange unge ser fremtiden i møde med stor ængstelse. Selv om den store høst i 1962 skulle kunne danne basis for en øget produktion og omsætning med mindre indkøb af foderstoffer, har store udgifter til høstens bjærgning og kornets tørring skabt store problemer og ugunstige driftsresultater med forringet likviditet i landbruget, så vilkårene i mange landbohjem er nærmest kriseagtige som i 30'erne.

Ingen kan være interesseret i en sådan udvikling, og derfor må der nu skabes sådanne vilkår, at dansk landbrug og dets produktion kommer til at indtage den centrale plads i den fremtidige økonomiske